

Το ΔΝΤ δεν Ζητάει Περισσότερη Λιτότητα για την Ελλάδα

Από τον [Μωρίς Όμπσφελντ](#) και τον [Πόουλ Μ. Τόμσεν](#)

12 Δεκεμβρίου 2016

Η Ελλάδα βρίσκεται για μια ακόμη φορά στα πρωτοσέλιδα καθώς εντείνονται οι συζητήσεις για την δεύτερη αξιολόγηση του προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ). Δυστυχώς, οι συζητήσεις έχουν δημιουργήσει επίσης κάποια παραπληροφόρηση σχετικά με το ρόλο και τις απόψεις του ΔΝΤ. Το ΔΝΤ επικρίνεται κυρίως ότι απαιτεί περισσότερη δημοσιονομική λιτότητα, και συγκεκριμένα ότι το θέτει σαν προϋπόθεση για την ελάφρυνση του χρέους που χρειάζεται επειγόντως. Αυτό δεν είναι αλήθεια και πρέπει να γίνουν διευκρινήσεις.

Το ΔΝΤ δεν απαιτεί περισσότερη λιτότητα. Αντίθετα, όταν η Ελληνική Κυβέρνηση στο πλαίσιο του προγράμματος του ΕΜΣ συμφώνησε με τους Ευρωπαίους εταίρους της να σπρώξει την Ελληνική οικονομία προς ένα πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα 3,5 τοις εκατό μέχρι το 2018, προειδοποιήσαμε ότι αυτό θα δημιουργούσε έναν βαθμό λιτότητας που θα εμποδίζει την εδραίωση της εκκολαπτόμενης ανάκαμψης. Προβλέψαμε ότι τα μέτρα του προγράμματος του ΕΜΣ θα απέδιδαν ένα πλεόνασμα μόλις 1,5 τοις εκατό του ΑΕΠ και αναφέραμε ότι αυτό θα μας αρκούσε για να στηρίξουμε ένα πρόγραμμα. Δεν ζητήσαμε πρόσθετα μέτρα για την επίτευξη μεγαλύτερου πλεονάσματος. Όμως, αντίθετα προς τις συμβουλές μας, η Ελληνική Κυβέρνηση συμφώνησε με τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς να συμπίεσει περαιτέρω τις δαπάνες προσωρινά, αν χρειάζονταν για να διασφαλιστεί ότι το πλεόνασμα θα έφτανε στο 3,5 τοις εκατό του ΑΕΠ.

Δεν έχουμε αλλάξει την άποψή μας ότι η Ελλάδα δεν χρειάζεται περισσότερη λιτότητα αυτή τη στιγμή. Οποιοσδήποτε ισχυρισμός ότι το ΔΝΤ είναι αυτό που ζητάει κάτι τέτοιο αντιστρέφει την αλήθεια.

Κάνοντας τον Ελληνικό προϋπολογισμό πιο φιλικό προς στην ανάπτυξη και πιο δίκαιο

Όμως, αυτό δεν σημαίνει ότι η Ελλάδα δεν πρέπει να κάνει περισσότερα πράγματα από δημοσιονομικής πλευράς. Η Ελλάδα χρειάζεται ακόμη να μεταρρυθμίσει τη δομή των φόρων και των δαπανών της –τον τρόπο δηλαδή που η κυβέρνηση εισπράττει τα έσοδά της και σε τι τα ξοδεύει- γιατί αμφότεροι οι τομείς είναι κατά πολύ μη-φιλικό προς την ανάπτυξη και τη δικαιοσύνη. Όμως ο σκοπός των μέτρων που ζητάμε δεν είναι για τη δημιουργία περισσότερης λιτότητας ή μεγαλύτερου πρωτογενούς πλεονάσματος. *Αντιθέτως, οι ωφέλειες από αυτές τις μεταρρυθμίσεις πρέπει να χρησιμοποιηθούν πλήρως για την αύξηση των δαπανών ή για την περικοπή φόρων ώστε να στηριχθεί η ανάπτυξη.* Κατά τη γνώμη μας, μεταρρυθμίσεις σαν αυτές που προτείνουμε είναι απαραίτητες: δεν πιστεύουμε ότι η Ελλάδα μπορεί να φτάσει κοντά στη διατήρηση ακόμη και ενός ήπιου πρωτογενούς πλεονάσματος και στην επίτευξη του φιλόδοξου μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού στόχου της χωρίς τη ριζική αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα. Αυτό δεν πρέπει –και δεν μπορεί- να γίνει αυθημερόν, όμως είναι πολύ σημαντικό να υιοθετηθεί τώρα ένα σχέδιο για να δημιουργηθεί μια δομή στα οικονομικά του δημοσίου, η οποία μεσοπρόθεσμα είναι πιο φιλική προς την ανάπτυξη και πιο δίκαιη.

Γιατί δεν είναι φιλικός προς την ανάπτυξη ο τρέχων προϋπολογισμός που έχει συμφωνηθεί; Αν και η Ελλάδα έχει αναλάβει μια τεράστια δημοσιονομική προσαρμογή, το έχει κάνει ολόενα και περισσότερο χωρίς να αντιμετωπίζει δύο σημαντικά προβλήματα –ένα καθεστώς φορολογίας εισοδήματος που εξαιρεί πάνω από τα μισά νοικοκυριά από οποιαδήποτε υποχρέωση (ο μέσος όρος στην υπόλοιπη Ευρωζώνη είναι 8 τοις εκατό), και ένα εξαιρετικά γενναιόδωρο συνταξιοδοτικό σύστημα που κοστίζει στον προϋπολογισμό σχεδόν 11 τοις εκατό του ΑΕΠ ετησίως (σε αντίθεση με τον μέσο όρο στην υπόλοιπη Ευρωζώνη που είναι 2¼ του ΑΕΠ). Αντί να αντιμετωπίσει αυτά τα δύσκολα προβλήματα, η Ελλάδα προχώρησε σε βαθιές περικοπές στις επενδύσεις και στις αποκαλούμενες διακριτικές δαπάνες. Το έχει κάνει δε σε τέτοια έκταση που η φθίνουσα υποδομή εμποδίζει την ανάπτυξη, και η παροχή δημόσιων υπηρεσιών, όπως μεταφορές και ιατρική περίθαλψη, αντιμετωπίζει προβλήματα.

Νομίζουμε ότι αυτές οι περικοπές έχουν ήδη πάει πολύ μακριά, όμως το πρόγραμμα του ΕΜΣ αναλαμβάνει ακόμη περισσότερες με την αύξηση του πρωτογενούς πλεονάσματος στο 3,5 του ΑΕΠ, που επιτυγχάνεται με περισσότερες περικοπές σε επενδύσεις και σε διακριτικές δαπάνες. Ίσως, με Ηράκλεια προσπάθεια, η Ελλάδα θα μπορούσε βραχυπρόθεσμα να καταφέρει τις περικοπές δαπανών που χρειάζονται για να πετύχει ένα έλλειμμα 3,5 τοις εκατό του ΑΕΠ. Όμως, η εμπειρία έχει δείξει ότι αυτό δεν μπορεί να διατηρηθεί και δεν συμβαδίζει με τον φιλόδοξο μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό στόχο της Ελλάδας.

Η οικονομία της Ελλάδας χρειάζεται έναν εκτεταμένο εκσυγχρονισμό σε όλο της το φάσμα. Πιο σημαντικά, η Ελλάδα δεν διαθέτει το είδος της αποζημίωσης της ανεργίας και άλλες καλά-στοχευμένες κοινωνικές παροχές που είναι συνηθισμένες σε άλλες χώρες της Ευρώπης, και που είναι πολύ σημαντικές για την ευρεία κοινωνική υποστήριξη σε μια σύγχρονη οικονομία προσανατολισμένη προς τις αγορές. Ένα σχετικό παράδειγμα είναι η διστακτικότητα της κυβέρνησης να άρει τους περιορισμούς στις συλλογικές απολύσεις που είναι μια αναχρονιστική απαίτηση που απαιτεί προέγκριση και που δεν υπάρχει στις περισσότερες άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Η διστακτικότητα της δεν οφείλεται στο γεγονός ότι οι περιορισμοί στις απολύσεις είναι καλή ιδέα αυτή καθαυτή, αλλά επειδή η Ελλάδα δεν διαθέτει επαρκή αποζημίωση της ανεργίας. Αντί να παρέχει υποστήριξη σε απολυμένους εργαζόμενους, αντ' αυτού η κυβέρνηση περιορίζει τη δυνατότητα των εταιρειών να τους απολύσει. Με απλά λόγια, η Ελλάδα δεν μπορεί να εκσυγχρονίσει την οικονομία της ενισχύοντας την χρηματοδότηση για υποδομές και για καλά-στοχευμένα κοινωνικά προγράμματα ενώ παράλληλα απαλλάσσει πάνω από τα μισά νοικοκυριά από τη φορολογία εισοδήματος, και καταβάλλοντας δημόσιες συντάξεις στα επίπεδα των πλέον πλούσιων Ευρωπαϊκών χωρών.

Ένας δρόμος προς τα εμπρός όπου οι αριθμοί βγαίνουν

Ποιες είναι οι παράμετροι για μια ελάφρυνση του χρέους; Το χρέος της Ελλάδας είναι κατά πολύ μη βιώσιμο, και όσες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και να γίνουν, το χρέος δεν θα ξαναγίνει βιώσιμο χωρίς σημαντική ελάφρυνση του χρέους. Παρόμοια, καμία ποσότητα ελάφρυνσης του χρέους δεν θα επιτρέψει την Ελλάδα να επιστρέψει σε δυνατή ανάκαμψη χωρίς μεταρρυθμίσεις. Όμως, εφόσον όσο πιο ψηλό το πρωτογενές πλεόνασμα που διατηρεί η Ελλάδα, τόσο πιο χαμηλό το ποσό της ελάφρυνσης του χρέους για να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά του, το ερώτημα είναι πώς να κατανεμηθεί το βάρος μεταξύ της Ελλάδας και των εταίρων της. Εμείς αναφέραμε ότι ο στόχος του πρωτογενούς πλεονάσματος, που χρησιμοποιείται για τη ρύθμιση της ελάφρυνσης του χρέους, να τεθεί στο 1,5 τοις εκατό του ΑΕΠ. Όμως, αναγνωρίζουμε ότι η διστακτικότητα των κρατών-μελών να το αποδεχτούν (καθώς και την πρόσθετη ανάγκη που προκύπτει για την

ελάφρυνση του χρέους) στηρίζεται στο γεγονός ότι ορισμένα από αυτά τα κράτη θα πρέπει τα ίδια να έχουν πρωτογενή πλεονάσματα υψηλότερα από αυτά που προτείνονται για την Ελλάδα, ενώ άλλα χορηγούν παροχές και φορολογικές απαλλαγές που είναι λιγότερο γενναιόδωρες από αυτές της Ελλάδας. Η Ευρωζώνη δεν είναι μια πλήρης πολιτική ένωση, και αντιλαμβανόμαστε ότι μια λύση θα πρέπει να είναι πολιτικά αποδεκτή από τα 19 κυρίαρχα κράτη-μέλη. Για το λόγο αυτό, ένας συμβιβασμός μεταξύ των Ελλήνων και των Ευρωπαίων εταίρων τους μπορεί να εμπεριέχει ένα υψηλότερο πρωτογενές πλεόνασμα για κάποιο διάστημα, αν και αυτό δεν θα ήταν η πρώτη μας επιλογή.

Όμως, ενώ βραχυπρόθεσμα μπορούμε να είμαστε ευέλικτοι για τον τρόπο κατανομής του βάρους μεταξύ των Ελλήνων και των Ευρωπαίων εταίρων τους, οι αριθμοί στη λύση πρέπει να βγαίνουν με τρόπο αξιόπιστο. Έχοντας αναφέρει πιο πάνω ότι ακόμη και ένα πλεόνασμα της τάξης του 1,5% του ΑΕΠ δεν συμβαδίζει με ισχυρή ανάπτυξη χωρίς να γίνουν μεταρρυθμίσεις στο φορολογικό και στο συνταξιοδοτικό, ώστε να γίνει ο προϋπολογισμός πιο φιλικός προς την ανάπτυξη και πιο δίκαιος, θα πρέπει να είναι εμφανές ότι το σπρώξιμο του προϋπολογισμού προς ένα πλεόνασμα της τάξης του 3,5% του ΑΕΠ θα έχει ακόμη μεγαλύτερη αρνητική επίπτωση στην ανάπτυξη. Βραχυπρόθεσμα, θα μειώσει τη ζήτηση –για το λόγο αυτό δεν θα προτείναμε σε καμία περίπτωση να αυξηθεί το πλεόνασμα πάνω από το 1,5% του ΑΕΠ μέχρι να εδραιωθεί καλύτερα η ανάπτυξη. Μεσοπρόθεσμα, θα επιβαρύνει την ανάπτυξη καθυστερώντας την έναρξη της απαραίτητης υλοποίησης ενός προϋπολογισμού που είναι πιο φιλικός προς την ανάπτυξη. Για το λόγο αυτό, μια ανοιχτή μακροπρόθεσμη δέσμευση για πολύ ψηλά πλεονάσματα απλά δεν είναι αξιόπιστη. Αν όμως η Ελλάδα και οι Ευρωπαίοι εταίροι της συμφωνήσουν για έναν βραχυπρόθεσμο στόχο πλεονάσματος της τάξης του 3,5 τοις εκατό το ΑΕΠ, υπάρχουν δύο θέματα που ενδιαφέρουν το ΔΝΤ. Πρώτον, πρέπει να υπάρχει ένα αξιόπιστο πρόγραμμα για το πώς θα σπρωχτεί το πλεόνασμα πάνω από το 1,5% του ΑΕΠ. Αυτό θα απαιτήσει σοβαρά πρόσθετα μέτρα τα οποία δεν έχουν ακόμη δρομολογηθεί. Δεύτερον, η αξιοπιστία απαιτεί την νομοθέτηση αυτών των μέτρων εκ των προτέρων ώστε να μην υπάρξει καμία αμφιβολία για την πολιτική αποφασιστικότητα της Ελλάδας να ξεπεράσει την αντίσταση των κατεστημένων συμφερόντων που έχουν εμποδίσει την εφαρμογή του προγράμματος στο παρελθόν.

Εν κατακλείδι, το ΔΝΤ δεν είναι αυτό που απαιτεί περισσότερη λιτότητα, είτε τώρα, είτε σαν μέσο για να μειωθεί η ανάγκη για την ελάφρυνση του χρέους σε μεσοπρόθεσμη βάση. Για να είμαστε πιο ευθείς, αν η Ελλάδα συμφωνεί με τους Ευρωπαίους εταίρους της για φιλόδοξους δημοσιονομικούς στόχους, μην κατακρίνετε το ΔΝΤ ότι αυτό επιμένει για λιτότητα όταν ζητάμε να δούμε τα μέτρα που απαιτούνται για να κάνουν τέτοιους στόχους αξιόπιστους.

Διαβάστε αυτό το [σημείωμα](#) για πιο λεπτομερή εξήγηση του λόγου για τον οποίο ο τρέχων προϋπολογισμός της Ελλάδας δεν είναι φιλικός προς την ανάπτυξη και τη δικαιοσύνη, και γιατί η επίλυση αυτού του προβλήματος απαιτεί φορολογικές και συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις. Βλέπε επίσης αυτό το [τεχνικό σημείωμα](#) για ερωτήσεις σχετικά με τα δεδομένα πάνω στα οποία στηρίζεται η ανάλυσή μας.

Ο **Μωρίς Όμπστφέλντ** είναι ο Οικονομικός Σύμβουλος και Διευθυντής Έρευνας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τελώντας σε άδεια από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, Μπέρκλεϋ. Στο Μπέρκλεϋ είναι Καθηγητής Οικονομικών και πρώην Πρόεδρος του Οικονομικού Τμήματος (1998-2001). Ξεκίνησε στο Μπέρκλεϋ το 1991 σαν καθηγητής, μετά τον διορισμό του στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια (1979-1986) και στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνια (1986-1989), και σαν επισκέπτης καθηγητής στο Χάρβαρντ (1989-1990). Απέκτησε το Διδακτορικό του στα Οικονομικά το 1979 στο MIT αφού φοίτησε στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνια (πτυχίο το 1979) και στο King's College του Πανεπιστημίου Κέμπριτζ (μεταπτυχιακό 1974).

Από τον Ιούλιο του 2014 μέχρι τον Αύγουστο του 2015, ο Δρ. Όμπστφελντ υπηρέτησε σαν μέλος στο Συμβούλιο Οικονομικών Συμβούλων του Προέδρου Ομπάμα. Προηγουμένως (2002-2014) υπήρξε επίτιμος σύμβουλος στο Ινστιτούτο Νομισματικών και Οικονομικών Σπουδών της Τράπεζας της Ιαπωνίας. Είναι μέλος της Οικονομετρικής Εταιρείας και της Αμερικανικής Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών. Οι τιμητικές διακρίσεις του Δρ. Όμπστφελντ περιλαμβάνουν το Βραβείο Tjalling Koopmans Asset από το Πανεπιστήμιο Tilburg, το Βραβείο John von Neumann του Κολλεγίου Προηγμένων Επιστημών Rajk Laszlo (Βουδαπέστη), και το Βραβείο Bernhard Harms του Ινστιτούτου του Κιέλου. Έχει κάνει διακεκριμένες διαλέξεις, όπως την ετήσια διάλεξη Richard T. Ely στην Αμερικανική Οικονομική Εταιρεία, τη διάλεξη L. K. Jha Memorial Lecture της Τράπεζας Αποθεμάτων της Ινδίας, και τη διάλεξη Frank Graham Memorial Lecture στο Πρίνστον. Ο Δρ. Όμπστφελντ υπηρέτησε στην Εκτελεστική Επιτροπή και σαν Αντιπρόεδρος της Αμερικανικής Οικονομικής Εταιρείας. Υπήρξε σύμβουλος και έχει διδάξει στο ΔΝΤ, καθώς και σε πολλές κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο.

Έχει συγγράψει επίσης δύο κορυφαία συγγράμματα με θέμα τα διεθνή οικονομικά, «Διεθνή Οικονομικά» (10^η έκδοση, 2014, μαζί με τον Πωλ Κρούγκμαν και τον Μάρκ Μέλιτς), και «Θεμέλια Διεθνών Μακροοικονομικών» (1996, μαζί με τον Κέννεθ Ρογκόφ), καθώς και πάνω από 100 ερευνητικά άρθρα με θέμα τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, τις διεθνείς οικονομικές κρίσεις, τις παγκόσμιες κεφαλαιακές αγορές, και τη νομισματική πολιτική.

Ο **Πόουλ Μ. Τόμσεν** είναι Διευθυντής του Ευρωπαϊκού Τμήματος του ΔΝΤ. Είναι επικεφαλής των προγραμμάτων του ΔΝΤ για την Ελλάδα και την Πορτογαλία και επιβλέπει επίσης τις εργασίες ομάδων άλλων κρατών, περιλαμβανομένης της Ισλανδίας, της Ρουμανίας και της Ουκρανίας.

Στη δεκαετία το 1990 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000, ο κύριος Τόμσεν απέκτησε ευρείες γνώσεις για τα οικονομικά και τα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης μέσα από πολλαπλές αποστολές στην περιοχή, σε θέσεις όπως Ανώτερος Μόνιμος Εκπρόσωπος και Επικεφαλής του Γραφείου του Ταμείου στη Μόσχα.